

Examining the Effects of Optimism Bias, Overconfidence, and Conservatism on the Qualitative Characteristics of Feedback Value and Earnings Transparency in Accounting

Hamed pad^{1*}, Mehdi meshki²

Received: 2025/04/30

Accepted: 2025/08/21

Research Paper

Abstract

The aim of this research is to examine the effects of optimism bias, overconfidence, and conservatism on the qualitative characteristics of feedback value and earnings transparency in accounting. This applied research is descriptive in nature, and the statistical population includes companies listed on the Tehran Stock Exchange. Accordingly, 140 companies were selected from the statistical population for the period from 2017 to 2022 by applying certain restrictions, and the relationships between the research variables were analyzed using panel data and logistic regression methods. The results of the hypothesis tests indicate that management optimism has a negative and significant effect on both dependent variables, earnings transparency and the feedback value of accounting information. This means that with an increase in management optimism and the creation of a gap between actual earnings and forecasted earnings, the market's reaction to earnings and its changes (as a measure of earnings transparency) decreases, and the sensitivity of the market value of shares to earnings also diminishes. This may be due to a decrease in market confidence in management's forecasts and performance. The results also indicate a positive impact of accounting conservatism on the dependent variables of the study, showing that the implementation of conservative policies and avoidance of earnings overstatement has been effective in gaining public trust from investors in the company and has led to a quicker response from them to earnings and its changes. However, no significant relationship was observed between management overconfidence and the dependent variables of the study.

Keyword: Value of Feedback- Over Confidence – Optimism- Profit Transparency - Conservatism

JEL Classification: D81, M41, G30, G32

Background & Purpose: In the present research, the effects of optimism bias, overconfidence, and conservatism on the qualitative characteristics of feedback value and profit transparency in accounting were examined. The main question of the research is whether there is a relationship between the behavioral aspects of optimism, overconfidence, and conservatism with the qualitative characteristics of feedback value and profit transparency in

¹. Master of Auditing, Accounting Department, North Strategy Non-Profit University, Rasht, Iran (Corresponding Author) (Email: Hamed.pad97@gmail.com)

². Associate Professor of Finance, Department of Accounting and Finance, Payam Noor University, Tehran, Iran (Email: M_meshki@pnu.ac.ir)

accounting. The valuable position of information in economic development and investment is agreed upon by experts in economic sciences. Financial reports are one of the informational resources available in capital markets, which are expected to play an effective role in the development of investment and its efficiency.

Methodology: The statistical sample of the study included 140 companies selected from among the companies listed on the stock exchange during the period from 2017 to 2022. In this research, to calculate the dependent variable of profit transparency, the model of Bushman et al. (2004) was used, and to calculate feedback value, the ratio of the percentage change in stock price to

the percentage change in profit (in the form of a dummy variable) was utilized. Additionally, the research hypotheses were tested using two generalized least squares regression models and logistic regression.

Finding: The goal of corporate reporting is to provide information for a wide range of users in order to make useful economic decisions. High-quality financial information is reliable, timely, and relevant for the decision-making of users of financial reports, better reflecting the underlying economic fundamentals of companies (Hemmati & Amiri, 2018). Previous research (Khodami Pour & Amiri, 2019) has shown that there is a severe information asymmetry issue among investors in the Tehran Stock Exchange, which can result from the biased and self-serving behaviors of managers. Furthermore, theoretically (agency theory), it can be argued that managers' behavioral biases significantly impact the selection of strategies and policies of the company. In fact, due to emotional factors, optimism, bounded rationality, arrogance, narcissism, and the pursuit of short-term benefits, managers exhibit behavioral biases. These factors can lead managers to neglect information transparency and reduce the quality of reporting, which can severely damage the company's value in the long run. The literature on accounting research has focused on some of the behavioral biases of managers, such as overconfidence, short-sightedness, and narcissism.

Discussion: Overconfidence bias is one of the behavioral aspects studied in this research. Overconfidence leads individuals to overestimate their abilities and underestimate risks, feeling that they can control issues and events, even when this may not be the case. Sharand and Zechman (2011) stated that managers' overconfidence in their performance will lead to distortions in financial statements. These distortions can be intentional or unintentional, resulting in the quality of information being affected and managers' attitudes changing. The second behavioral aspect studied is the narcissism of managers. Narcissism causes managers to focus on personal recognition and self-sufficiency, making their actions primarily for personal gain, even at the expense of others. Therefore, such individuals make decisions based on their desires rather than logic and rationality. Narcissistic managers often dominate decision-making processes and show little willingness to consult with others (Ham et al., 2018). Thus, it is likely that they will affect the quality of financial information or design systems that provide them with greater flexibility to achieve their goals. Finally, conservatism bias is examined as the third influencing factor on the qualitative characteristics of accounting information in this research. Edwards (1968) defines conservatism bias as assigning greater weight to initial subjective information and less weight to new information.

Considering the inverse relationship between optimism bias and profit transparency, as well as the feedback value of information, it is necessary for investors and financial analysts to pay attention not only to financial factors but also to the behavioral factors and personality types of the management of the economic unit when making decisions. Additionally, shareholders of companies are advised to consider the behavioral factors of managers, especially the CEO and executive managers, and the impact their decisions may have on market returns and stock

prices when selecting company managers. This oversight can enhance market sensitivity to profits and their fluctuations and contribute to creating transparency. Given the positive role of conservatism in improving profit transparency and the feedback value of information, it is recommended that company management always consider conservatism in recognizing revenues and expenses and in preparing financial reports. This approach can help build trust among investors and other users of financial reports regarding the avoidance of profit overstatement by the company.

Authors retain the copyright and full publishing rights.

Published by [Islamic Azad University, Isfahan \(Khorasgan\) Branch](#). This article is an open access article licensed under the [Creative Commons Attribution 4.0 International \(CC BY 4.0\)](#)

بررسی اثر سوگیری‌های خوش‌بینی، بیش‌اطمینانی و محافظه‌کاری بر ویژگی‌های کیفی ارزش بازخورد و شفافیت سود حسابداری

حامد پاد^{۱*}، مهدی مشکی^۲

مقاله پژوهشی

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۲/۱۰

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۵/۳۰

چکیده

هدف این پژوهش بررسی تأثیر سوگیری خوش‌بینی، اطمینان کاذب و محافظه‌کاری بر ویژگی‌های کیفی ارزش بازخورد و شفافیت درآمدها در حسابداری است. این پژوهش کاربردی، ماهیتاً یک پژوهش توصیفی است و جامعه آماری آن شامل شرکت‌هایی است که در بورس اوراق بهادار تهران فهرست شده‌اند. ازین رو، ۱۴۰ شرکت از جامعه آماری در بازه سال‌های ۲۰۱۷ تا ۲۰۲۲ و با اعمال محدودیت‌های مشخص انتخاب شدند و با استفاده از داده‌های پنل بورس و روش‌های رگرسیون لجستیک، رابطه میان متغیرهای پژوهش تحلیل شد. نتایج آزمون‌های فرضیه نشان می‌دهد که خوش‌بینی مدیریت، اثری منفی و معنادار هم بر متغیرهای مستقل و شفافیت درآمدها و هم بر ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری دارد. این یعنی که با افزایش خوش‌بینی مدیریت و ایجاد شکاف بین درآمدهای واقعی و درآمدهای پیش‌بینی‌شده، واکنش بازار به درآمدها و تغییرات آن (به‌عنوان معیاری برای شفافیت درآمدها) کاهش می‌یابد، و از حساسیت ارزش بازاری سهام‌ها به درآمدها نیز کاسته می‌شود. این ممکن است ناشی از کاهش اعتماد بازار به پیش‌بینی‌های مدیریت و عملکرد آن باشد. نتایج پژوهش همچنین نشان‌دهنده اثر مثبت محافظه‌کاری حسابداری بر متغیرهای مستقل در پژوهش است، و نشان می‌دهد که اجرای سیاست‌های محافظه‌کارانه و پرهیز از اغراق در میزان درآمدها، در جلب اعتماد عمومی از سوی سرمایه‌گذاران شرکت موثر بوده است و پاسخ سریع‌تری را از سوی آن‌ها در قبال درآمدها و تغییرات آن در پی داشته است. با این حال، هیچ‌گونه رابطه معنادار میان اطمینان کاذب مدیریت و متغیرهای مستقل در پژوهش مشاهده نشد.

واژه‌های کلیدی: ارزش بازخورد، بیش‌اطمینانی، خوش‌بینی، شفافیت سود، محافظه‌کاری

طبقه‌بندی موضوعی: D81, M41, G30, G32

۱. کارشناسی ارشد حسابرسی، گروه حسابداری، دانشگاه غیرانتفاعی راهبرد شمال، رشت، ایران (Email: Hamed.pad97@gmail.com)

۲. دانشیار مالی، گروه حسابداری و مالی، دانشگاه پیام نور، تهران، ایران (نویسنده مسئول) (Email: M_meshki@pnu.ac.ir)

مقدمه

اطلاعات مالی با کیفیت فراوان به دلیل تأثیر مثبتی که بر تأمین‌کنندگان سرمایه و سایر ذی‌نفعان در تأمین سرمایه‌گذاری، اعتبار و تخصیص منابع مشابه دارد، دارای اهمیت است. این اطلاعات، دربردارنده اطلاعات دقیق‌تری درباره جریان‌های نقدی آینده و پروژه‌های سرمایه‌گذاری شرکت‌ها است و این‌رو عدم تقارن اطلاعاتی مبین مدیران شرکت و سرمایه‌گذاران خارجی را کاهش می‌دهد. بنابراین شرکت‌هایی که گزارشگری آنان کیفیت فراوانی دارد، احتمالاً دسترسی بهتری به وجوه خارجی دارند. تقاضا برای گزارشگری و افشای مالی از عدم تقارن اطلاعاتی و تضاد نمایندگی بین مدیران و سرمایه‌گذاران بیرونی ناشی می‌شود. از این‌رو، هدف گزارشگری شرکتی ارائه اطلاعات برای طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان در راستای اخذ تصمیم‌های مفید اقتصادی است. اطلاعات مالی باکیفیت اطلاعاتی است قابل اتکا، به‌موقع و مربوط برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی که مبانی زیربنایی اقتصادی شرکت‌ها را بهتر منعکس می‌کند (همتی و امیری، ۱۳۹۷).

شراند و زچمن^۱ (۲۰۱۱)، عنوان کردند که بیش‌اطمینانی مدیران از عملکرد خود، تحریف در صورت‌های مالی را در پی خواهد داشت. این تحریف می‌تواند از روی عمد یا غیرعمدی باشد، در نتیجه کیفیت اطلاعات تحت‌تأثیر قرار گرفته و نگرش‌های مدیران تغییر پیدا کند. دومین سویه رفتاری مورد مطالعه، خودشیفتگی مدیران است. خودشیفتگی باعث می‌شود تا مدیران با تمرکز شخصی و خودکفایی، برجسته و شناخته شوند و بیشتر اقدامات آنان حتی اگر به زیان دیگران تمام شود، برای منافع شخصی خودشان باشد. بنابراین چنین افرادی براساس خواست خود و نه براساس منطق و عقلانیت تصمیم می‌گیرند. مدیران خودشیفته، اغلب فرایندهای تصمیم‌گیری را تحت سلطه خود قرار می‌دهند و به مشاوره با دیگران تمایلی نشان نمی‌دهند (هام و همکاران^۲، ۲۰۱۸). بنابراین، احتمال می‌رود کیفیت اطلاعات مالی را تحت‌تأثیر قرار داده یا سیستم‌هایی طراحی کنند که با برخورداری از انعطاف‌پذیری بیشتر، آنان را به اهدافشان نزدیک‌تر کند.

درنهایت سوگیری محافظه‌کاری به‌عنوان سومین عامل اثرگذار بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری در این تحقیق مورد بررسی قرار گرفته است. **ادواردز^۳ (۱۹۶۸)** سوگیری محافظه‌کاری را تخصیص وزن بیشتر به اطلاعات اولیه ذهنی و وزن کمتر به اطلاعات جدید تعریف می‌کند. در متون حسابداری، یکی از تعاریف متداول تعریف **باسو (۱۹۹۷)** هست که محافظه‌کاری را الزام به داشتن درجه فراوانی از تأیید برای شناخت اخبار خوب مانند سود، در مقابل شناخت اخبار بد مانند زیان تعریف می‌نماید. محافظه‌کاری یک واکنش محتاطانه به عدم اطمینان‌های آتی است که با تسریع در شناسایی اخبار بد (زیان‌ها) نسبت به اخبار خوب (سودها) باعث افزایش کیفیت و قابلیت اتکای سود می‌شود (باسو^۴، ۱۹۹۷). **وایت و همکاران^۵ (۲۰۰۳)** کیفیت سود را براساس میزان محافظه‌کاری به‌کاررفته در محاسبه سود تعریف نموده‌اند و معتقدند، استفاده از روش‌های حسابداری محافظه‌کارانه منجر به ایجاد سود باکیفیت‌تر می‌شود. همچنین **بال و شیواکومار^۶ (۲۰۰۴)** اعتقاد دارند که سود باکیفیت، سودی است که زیان‌ها به موقع در آن لحاظ شده باشد (شناسی به موقع زیان). در طول سه دهه اخیر بحث کیفیت سود مورد توجه خاص پژوهشگران قرار گرفته و تلاش بر این بوده است که با دست یافتن به یک روش منطقی و معتبر، کیفیت سود مورد ارزیابی قرار گرفته

1. Sherand & Zechman

2. Haam et al.

3. Edwardz

4. Baat & Shivakomars

5. Wait et al.

6. Baal & Shivakomar

و عوامل تأثیرگذار بر آن شناسایی شود، کیفیت سود زمانی مطرح می‌شود که تحلیلگران مالی تعیین کنند تا چه میزان سود گزارش‌شده، منعکس‌کننده سود واقعی است.

شفافیت اطلاعات و ارزش بازخورد دو ویژگی مهم سود و اطلاعات حسابداری می‌باشد که در این تحقیق قصد بررسی اثرگذاری عوامل سه‌گانه رفتاری عنوان‌شده را بر آن داریم. ارزش بازخورد (تأییدکنندگی) یکی از خصوصیات کیفی مرتبط با مربوط بودن اطلاعات حسابداری است که استفاده‌کنندگان را قادر می‌سازد تا انتظارات قبلی خود را تصحیح یا تصدیق نمایند. شفافیت اطلاعات مالی را نیز می‌توان دسترسی گسترده به اطلاعات مربوط و قابل اتکا در مورد عملکرد، وضعیت مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، حاکمیت و ارزش و خطرپذیری شرکت‌ها در اقتصاد تعریف کرده‌اند. شفافیت در اطلاعات مالی از یک سو به سهام‌داران خرد، اطمینان می‌دهد که همواره اطلاعات قابل اتکا در مورد ارزش شرکت دریافت خواهند کرد و سهام‌داران عمده و مدیران در پی تضییع حقوق آن‌ها نیستند و از سوی دیگر مدیران را برای تلاش در جهت افزایش ارزش شرکت به جای پیگیری منافع شخصی کوتاه‌مدت ترغیب می‌کند. **بوشمن و همکاران**^۱ (۲۰۰۴) شفافیت اطلاعات حسابداری را وضعیتی تعریف می‌کنند که اطلاعات به‌طور گسترده در دسترس، مربوط، قابل اتکا، و به‌موقع باشد. **بارث و همکاران**^۲ (۲۰۱۳) شفافیت سود را تغییر هم‌زمان سود و تغییرات آن با بازدهی سهام تعریف کرده‌اند. شیوه اندازه‌گیری و کمی‌کردن شفافیت حائز اهمیت است. **ویش و کافمن**^۳ (۱۹۹۹) به این نتیجه رسیدند که شفافیت را می‌توان از طریق بهبود قوانین و مقررات مرتبط با افشای بهتر و بیشتر رویه‌های حسابداری، به نحوی که قابلیت اتکای اطلاعات را تقویت نماید، افزایش داد. با وجود آن‌که براساس ادبیات تحقیق، توجه به معیارهای قابلیت پیش‌بینی سود، عدم هموارسازی سود و بهبود کیفیت اقلام تعهدی و سایر معیارهای کیفیت سود می‌تواند به بهبود شفافیت اطلاعات حسابداری و در نهایت شفافیت سود بینجامد. با توجه به مطالب فوق، سوال اصلی تحقیق این است که آیا رابطه‌ای بین سویه‌های رفتاری خوش‌بینی، بیش‌اطمینانی و محافظه‌کاری با ویژگی‌های کیفی ارزش بازخورد و شفافیت سود حسابداری وجود دارد یا خیر؟

مبانی نظری و پیشینه پژوهش

بیش‌اطمینانی مدیریت: بیش‌اطمینانی اعتماد بیش‌ازحد شخص به توانایی‌ها، قدرت پیش‌بینی و اداراک اطلاعاتی و دانش شخصی است که به‌عنوان یکی از سوگیری‌های رفتاری می‌تواند بر تصمیم‌گیری او اثرگذار باشد (**دوئلمن**^۴ و **همکاران**، ۲۰۱۵). اطمینان بیش‌ازحد باعث می‌شود که انسان، دانش و مهارت خود را بیش‌ازحد و ریسک‌ها را کمتر از حد تخمین زده و احساس کند که روی مسایل و رویدادها کنترل دارد، در حالی که ممکن است این‌گونه نباشد. نتایج پژوهش‌های پیشین نشان داده است که بیش‌اطمینانی مدیران می‌تواند تصمیم‌های آنان را در خصوص سیاست‌های مختلف شرکت شامل سیاست‌های سرمایه‌گذاری تأمین مالی و سیاست گزارشگری مالی تحت‌تأثیر قرار دهد. از این‌رو بیش‌اطمینانی مدیران، کمیت و کیفیت اطلاعات مالی گزارش‌شده شرکت را که محصول تصمیم‌های مدیران در خصوص سیاست‌های مختلف شرکت است، تحت‌تأثیر قرار دهد. اطمینان بیش‌ازحد می‌تواند بر ارائه اطلاعات مالی توسط مدیریت به بازار سرمایه نیز اثر بگذارد. چون این مدیران بر این باورند که با ادامه دادن پروژه‌های سرمایه‌گذاری، ارزش سهام‌داران را در بلندمدت حداکثر خواهند کرد، لذا نسبت به افشای اطلاعات محرمانه‌ای که از بازخورد منفی سرمایه‌گذاری مشاهده کرده‌اند تمایلی ندارند، حتی ممکن است برای انتقال باورهای

1. Boshman et al.

2. Baarth et al.

3. Wish & Coffman

4. Doelman

خوش‌بینانه خود اقدام به دستکاری در اقلام تعهدی نمایند.

محافظه‌کاری: سوگیری محافظه‌کاری را تخصیص وزن بیشتر به اطلاعات اولیه ذهنی و وزن کمتر به اطلاعات جدید تعریف می‌کند. در متون حسابداری، یکی از تعاریف متداول تعریف **باسو^۱ (۱۹۹۷)** هست که محافظه‌کاری را الزام به داشتن درجه‌ی زیادی از تأیید برای شناخت اخبار خوب مانند سود، در مقابل شناخت اخبار بد مانند زیان تعریف می‌نماید. محافظه‌کاری یک واکنش محتاطانه به عدم اطمینان‌های آتی است که با تسریع در شناسایی اخبار بد (زیان‌ها) نسبت به اخبار خوب (سودها) باعث افزایش کیفیت و قابلیت اتکای سود می‌شود.

ارزش بازخورد اطلاعات: ارزش بازخورد (تأییدکنندگی) یکی از خصوصیات کیفی مرتبط با مربوط بودن اطلاعات حسابداری است که استفاده‌کنندگان را قادر می‌سازد تا انتظارات قبلی خود را تصحیح یا تصدیق نمایند. با استفاده از نسبت درصد تغییر در قیمت سهام به درصد تغییر در سود، می‌توان ارزش بازخورد را اندازه‌گیری نمود. اگر نسبت محاسبه شده مساوی یا کمتر از صفر باشد، ارزش بازخورد سود صفر و یا منفی بوده و حاکی از کیفیت اندک سود است. در صورتی که نسبت محاسبه شده کمتر از یک باشد، ارزش بازخورد سود محدود خواهد بود. اما اگر نسبت محاسبه شده بزرگ‌تر یا مساوی یک باشد، ارزش بازخورد سود مثبت بوده که این موضوع بیانگر کیفیت بیشتر سود است.

بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) شفافیت اطلاعات حسابداری را وضعیتی تعریف می‌کنند که در آن، اطلاعات مالی به‌طور گسترده، مرتبط، قابل اتکا و به‌موقع در دسترس استفاده‌کنندگان قرار دارد. آن‌ها معتقدند که شفافیت اطلاعاتی نه تنها موجب کاهش عدم تقارن اطلاعاتی می‌شود، بلکه زمینه‌ساز تصمیم‌گیری آگاهانه‌تر توسط سرمایه‌گذاران و سایر ذی‌نفعان نیز هست. از نظر آن‌ها، شفافیت به‌عنوان یکی از شاخص‌های کلیدی کیفیت گزارشگری مالی، نقش حیاتی در شکل‌گیری اعتماد در بازارهای سرمایه و بهبود کارایی تخصیص منابع ایفا می‌کند.

بارث و همکاران (۲۰۱۳) در پژوهش خود تأکید دارند که کیفیت گزارشگری مالی از طریق افزایش شفافیت و کاهش عدم تقارن اطلاعاتی، نقش تعیین‌کننده‌ای در تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران ایفا می‌کند. آن‌ها نشان دادند که گزارشگری با کیفیت فراوان، موجب افزایش اعتماد بازار و بهبود عملکرد تخصیص سرمایه می‌شود. همچنین یافته‌های آن‌ها بیانگر آن است که اطلاعات حسابداری شفاف می‌تواند ابزار مؤثری برای ارزیابی عملکرد مدیریتی و کاهش رفتارهای فرصت‌طلبانه مدیران باشد.

ژانگ^۲ (۲۰۲۳) در تحقیق خود تحت عنوان نقش سوگیری‌های رفتاری بر نتایج سرمایه‌گذاری به این نتیجه رسید که سوگیری‌هایی نظیر زیان‌گریزی و اعتماد بیش‌ازحد می‌تواند بر تصمیم‌های سرمایه‌گذار اثرگذار باشد. نتایج نشان می‌دهد با وجود اثرگذاری سوگیری‌های رفتاری بر نتایج سرمایه‌گذاری تأثیر بگذار، اما استفاده از نظریه‌ها و راهبردهای مالی رفتاری منطقی می‌تواند تأثیر منفی سوگیری‌ها را کاهش دهد.

سمیر و همکاران^۳ (۲۰۲۳) در تحقیق خود تحت عنوان نقش سویه‌های رفتاری بر نتایج سرمایه‌گذاری به این نتیجه رسید که سویه‌هایی نظیر زیان‌گریزی و اعتماد بیش‌ازحد می‌تواند بر تصمیم‌های سرمایه‌گذار اثرگذار باشد. نتایج نشان می‌دهد با وجود اثرگذاری سوگیری‌های رفتاری بر نتایج سرمایه‌گذاری تأثیر بگذار، اما استفاده از نظریه‌ها و راهبردهای مالی رفتاری منطقی می‌تواند تأثیر منفی سوگیری‌ها را کاهش دهد.

1. Baso

2. Zhang et al.

3. Samir et al.

کارتینی و نادا^۱ (۲۰۲۱) در تحقیقی تحت عنوان عوامل رفتاری و تصمیم‌های سرمایه‌گذاری به بررسی اثر سوگیری لنگر انداختن، نمایندگی، کوتاه‌بینی، اعتماد بیش‌ازحد و سوگیری‌های خوش‌بینانه و رفتار گله‌ای بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاران پرداختند. آن‌ها از یک روش کمی مبتنی بر روش تحقیق پیمایشی و نمونه‌گیری گلوله‌برفی با استفاده از ۱۶۵ پرسش‌نامه از سرمایه‌گذاران فردی استفاده کردند. نتایج تحقیق نشان می‌داد که سوگیری لنگر انداختن، سوگیری نمایندگی، سوگیری زیان‌گریزی، اعتمادی بیش‌ازحد، سوگیری خوش‌بینانه و رفتار گله‌داری تأثیر قابل توجهی بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاری دارد. آن‌ها نتیجه‌گیری کردند که این نتایج بر تأثیر عوامل رفتاری بر تصمیم‌های سرمایه‌گذاران تأکید کرده و به ادبیات موجود در درک پویایی رفتار سرمایه‌گذاران کمک می‌کند. **فانگ و همکاران**^۲ (۲۰۲۰) دریافتند که ارتباط ارزشی متغیرهای حسابداری در دوره‌های احساسات زیاد در مجموع کمتر از دوره‌های احساسات کم است. همچنین ارتباط بین سود حسابداری و بازده سهام در دوره‌های احساسات زیاد نسبت به دوره‌های کم‌هیجان قوی‌تر است، در حالی که در دوره‌های احساسات کم سایر متغیرهای حسابداری ارتباط قوی‌تری با بازده سهام دارند. از سوی دیگر، تأثیر احساسات سرمایه‌گذار بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری برای شرکت‌هایی که ارزش‌گذاری و آریتراز آن‌ها دشوارتر است، قوی‌تر است.

کرونوپولوس و سیگل^۳ (۲۰۱۹) در پژوهشی به بررسی پیامدهای پیش‌بینی داوطلبانه به‌عنوان ابزاری مهم در دستیابی به راهبردهای سرمایه‌گذاری و همچنین تأثیر خطای مدیریت (مدیران بدبین در مقابل مدیران خوش‌بین) نسبت به پایداری ارقام واقعی گزارش‌شده پرداختند. یافته‌ها حاکی از آن بودند که پیش‌بینی مدیریت نشان‌دهنده ارقام حسابداری با کیفیت فراوان گزارشگری است به‌طوری که مدیران بدبین نسبت به مدیران خوش‌بین ارقام حسابداری پایداری را ارائه می‌کنند. همچنین، پیش‌بینی‌ها نشان‌دهنده پیامدهای کیفی متفاوتی برای پیش‌بینی‌کنندگان است که زمینه‌های لازم را برای ایجاد مجموعه سرمایه‌گذاری سودآور فراهم می‌کنند.

هریبر و یانگ^۴ (۲۰۱۶) در پژوهش خود با عنوان "اطمینان بیش‌ازحد مدیران و پیش‌بینی‌های آن‌ها" تأثیر اطمینان بیش‌ازحد مدیران بر پیش‌بینی سود توسط آن‌ها را مورد بررسی قرار دادند. یافته‌های پژوهش حاکی از آن است که بین اطمینان بیش‌ازحد مدیران و خطای پیش‌بینی سود، رابطه مثبت وجود دارد. به عبارتی دیگر، سود پیش‌بینی‌شده توسط مدیران دارای اطمینان بیش‌ازحد با خطای بیشتری همراه خواهد بود.

سوباش^۵ (۲۰۱۲) در پایان‌نامه خود تأثیر برخی از مفاهیم مالی رفتار معین همانند، اطمینان بیش‌ازحد، نمایندگی، توده‌واری، نقطه اتکا، ناهماهنگی شناختی، حسرت‌گریزی، سفسطه قماربازان، حسابداری ذهنی و بازاندیشی را در فرایند تصمیم‌گیری سرمایه‌گذاران فردی در بازار سهام هند بررسی نموده است. داده‌های اولیه با توزیع پرسش‌نامه در میان ۸۹ سرمایه‌گذار جمع‌آوری شد. نتایج به‌دست‌آمده از تحلیل پاسخ‌دهندگان که ۷۳ نفر آن‌ها دچار ضرر ۳۰ درصدی ناشی از بحران شده‌اند، نشان می‌دهد که درجه قرارگرفتن در معرض سویه‌ها به الگوی رفتاری سرمایه‌گذاران جوان و باتجربه تفکیک شده است. همچنین سویه‌های سفسطه قماربازان، نقطه اتکا و بازاندیشی به‌طور قابل توجهی بر سرمایه‌گذاران جوان اثر دارد تا سرمایه‌گذاران باتجربه.

بشیری‌منش و همکاران (۱۴۰۱) تحقیقی تحت عنوان تأثیر سوگیری رفتاری مدیران بر تصمیم‌گیری و کیفیت اطلاعات مالی با استفاده از اطلاعات ۱۶۲ شرکت در طی سال‌های ۱۳۹۲ تا ۱۳۹۸ انجام دادند. نتایج پژوهش نشان

می‌داد، بیش‌اطمینانی مدیران، سطح قابلیت اتکای اطلاعات مالی و ارائه به موقع اطلاعات را کاهش می‌دهد. خودشیفتگی مدیران نیز منجر به کاهش قابلیت اتکای صورت‌های مالی و کاهش تأخیر در ارائه گزارش‌های مالی می‌شود. مدیران کوتاه‌بین نیز به این دلیل که موقعیت و امتیازطلبی خود را در کوتاه‌مدت می‌بینند اقدام به دستکاری سود حسابداری نموده و منجر به کاهش قابلیت اتکای اطلاعات مالی می‌شوند ولی این ویژگی رفتاری تأثیری بر ارائه به‌موقع اطلاعات ندارد. همچنین یافته‌ها نشان داد، بیش‌اطمینانی مدیران با سطح نگهداشت وجه نقد و سرمایه‌گذاری بیش‌ازحد رابطه مثبت و معناداری دارد. خودشیفتگی مدیران نیز منجر به افزایش سطح نگهداشت وجه نقد شده ولی بر سرمایه‌گذاری بیش‌ازحد تأثیر معناداری ندارد.

حسن‌زاده و بولو (۱۴۰۰) در تحقیقی تحت عنوان تأثیر گرایش احساسی سرمایه‌گذاران بر ارتباط ارزشی اطلاعات حسابداری، در دوره‌هایی که گرایش احساسی سرمایه‌گذاران فراوان است ارتباط سود با بازده و قیمت سهام قوی‌تر از دوره‌های احساسی (هیجانی) اندک است. همچنین در دوره‌هایی که گرایش احساسی سرمایه‌گذاران کم است، رابطه بازده و قیمت سهام با سایر متغیرهای حسابداری (ارزش دفتری مجموع دارایی‌های هر سهم، ارزش دفتری حقوق صاحبان سهام هر سهم، جریان نقدی عملیاتی هر سهم) قوی‌تر از زمانی است که هیجانات بازار زیاد است.

کیانی و همکاران (۱۳۹۹) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی تأثیر بیش‌اطمینانی مدیران بر کیفیت و هزینه حسابرسی، به این نتیجه رسیدند که مدیرانی که سطح بیش‌اطمینانی بالاتری دارند، تمایل بیشتری به استفاده از خدمات حسابرسی باکیفیت‌تر دارند. این موضوع باعث افزایش هزینه‌های حسابرسی می‌شود، اما در عین حال می‌تواند به افزایش قابلیت اتکای صورت‌های مالی منجر گردد. پژوهش آن‌ها نشان داد که بیش‌اطمینانی اگرچه یک ویژگی رفتاری منفی تلقی می‌شود، اما در صورت وجود نظارت بیرونی مناسب مانند حسابرسی باکیفیت، می‌تواند در مسیر درست کنترل شود و اثر مثبت نیز داشته باشد.

عباسی و همکاران (۱۳۹۷) در تحقیق خود تحت عنوان بررسی تأثیر بیش‌اطمینانی مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی و محافظه‌کاری شرطی در بورس تهران، به این نتیجه رسیدند که اعتماد بیش از اندازه مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی و محافظه‌کاری شرطی تأثیر معکوس و معناداری دارد. همچنین نتیجه گرفتند که محافظه‌کاری موجب قوی‌تر شدن تأثیر معکوس بیش‌اطمینانی مدیریتی بر کیفیت گزارشگری مالی می‌شود.

فرضیه‌های پژوهش

- فرضیه اول: سوئیه رفتاری خوش‌بینی اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.
- فرضیه دوم: سوئیه رفتاری بیش‌اطمینانی اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.
- فرضیه سوم: سوئیه رفتاری محافظه‌کاری اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.
- فرضیه چهارم: سوئیه رفتاری خوش‌بینی اثر معنی‌داری بر ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری دارد.
- فرضیه پنجم: سوئیه رفتاری بیش‌اطمینانی اثر معنی‌داری بر ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری دارد.
- فرضیه ششم: سوئیه رفتاری محافظه‌کاری اثر معنی‌داری بر ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری دارد.

روش‌شناسی پژوهش

پژوهش حاضر از نظر طبقه‌بندی بر مبنای هدف، از نوع تحقیقات کاربردی و جهت آن پس‌رویدادی می‌باشد. تحقیق کاربردی، توسعه دانش کاربردی در یک زمینه خاص است. همچنین پژوهش حاضر، از نظر روش و ماهیت، از نوع

توصیفی-همبستگی است. توصیفی به این دلیل که هدف آن توصیف کردن شرایط یا پدیده‌های مورد بررسی است و برای شناخت بیشتر شرایط موجود می‌باشد و همبستگی به دلیل اینکه در این پژوهش رابطه بین متغیرها مورد نظر است. پژوهش حاضر به بررسی روابط بین متغیرها پرداخته و در پی اثبات وجود این رابطه در شرایط کنونی براساس داده‌های تاریخی می‌باشد. از روش پس‌رویدادی زمانی استفاده می‌شود که پژوهشگر پس از وقوع رویدادها به بررسی موضوع می‌پردازد. بر این اساس تعدادی از شرکت‌های بورسی پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران به‌عنوان نمونه انتخاب شده است. در این پژوهش به‌منظور تخمین ضرایب متغیرها از روش رگرسیون حداقل مربعات تعمیم یافته استفاده شده است.

در تحقیق حاضر به‌منظور آزمون فرضیه‌های تحقیق، از داده‌های مالی طبقه‌بندی‌شده و حسابرسی‌شده شرکت‌های تولیدی فعال و پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران استفاده شده است. دلایل انتخاب جامعه مذکور این است که سازمان بورس اوراق بهادار تهران، اطلاعات نسبتاً جامعی در خصوص وضعیت شرکت‌ها و روند عملکردهای مالی و اقتصادی آن‌ها داشته و می‌توان بیان نمود تنها منبع اطلاعاتی است که با استفاده از آن می‌توان به منابع اطلاعاتی مالی شرکت‌ها دسترسی یافته و مدل‌های تحقیق را مورد آزمون قرار داد. جامعه آماری تحقیق حاضر، شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس اوراق بهادار تهران برای دوره زمانی ۶ ساله از سال ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ می‌باشد. این نمونه‌ها شامل شرکت‌هایی است که دارای ویژگی‌های زیر باشند:

- (۱) شرکت‌های مورد نظر از ابتدای سال ۱۳۹۶ تا انتهای سال ۱۴۰۱ در عضویت بورس اوراق بهادار باشند.
 - (۲) پایان سالی مالی آن‌ها پایان اسفند باشد و در طی دوره تحقیق تغییر در دوره مالی نداشته باشند.
 - (۳) جزء شرکت‌های مالی و شرکت‌های سرمایه‌گذاری یا شرکت‌های واسطه‌گری مالی نباشد.
 - (۴) حقوق صاحبان سهام آن‌ها منفی نباشد.
 - (۵) وقفه معاملاتی بیش از ۳ ماه نداشته باشند.
- درنهایت بعد از اعمال شرایط فوق، تعداد ۱۴۰ شرکت، از جامعه آماری در نمونه تحقیق انتخاب شدند.

جدول (۱). انتخاب شرکت‌ها براساس روش غربالگری

شرح	تعداد
کل شرکت‌های مورد بررسی در سال ۱۳۹۶	(۴۷۷)
مؤسسه‌های مالی و واسطه‌گری، هلدینگ، سرمایه‌گذاری و لیزینگ	(۸۹)
شرکت‌های اخراج‌شده در طول دوره تحقیق	(۶۵)
شرکت‌هایی که سال مالی آن‌ها ۲۹ اسفند نیست یا در طول دوره تحقیق سال مالی خود را عوض کرده‌اند	(۹۱)
حقوق صاحبان سهام منفی	(۷)
شرکت‌هایی که نماد معاملاتی آن‌ها در پایان سال مالی و یا در طی سال مالی بیش از ۳ ماه، متوقف شده باشد	(۸۵)
نمونه آماری نهایی	(۱۴۰)

در این پژوهش برای جمع‌آوری داده‌ها و اطلاعات مربوط به ادبیات پژوهش و مباحث نظری از منابع کتابخانه‌ای مانند کتب و نشریات فارسی و لاتین و سایت‌های اینترنتی استفاده شده است. گردآوری داده‌ها و اطلاعات مورد نیاز موجود در صورت‌های مالی شرکت‌های اصلی، یادداشت‌های توضیحی و گزارش‌های هیئت‌مدیره نیز از طریق

سامانه الکترونیک کدال^۱ و نرم‌افزار ره‌آورد نوین انجام شده که تجزیه و تحلیل این داده‌ها و اطلاعات نیز با استفاده از نرم‌افزارهای Excel و Eviews 9 انجام گرفته است. برای آزمون فرضیه‌های اول تا سوم از مدل (۱) و برای آزمون فرضیه‌های چهارم، پنجم و ششم مدل (۲) استفاده شده است. برآورد مدل با روش EGLS انجام شده و متغیر وابسته، شفافیت سود است که تحت تأثیر خوش‌بینی، بیش‌اطمینانی و محافظه‌کاری مدیران بررسی شده است.

$$\text{Trans}_i = \beta_0 + \beta_1 \text{Optimism}_i + \beta_2 \text{Overcon}_i + \beta_3 \text{CONSi} + \beta_4 \text{Size}_i + \beta_5 \text{LEV}_i + \beta_6 \text{CFO}_i + \beta_7 \text{ROA}_i + \beta_8 \text{Growth}_i + \varepsilon_i \quad \text{مدل (۱)}$$

$$\text{Feedback}_{\{i,t\}} = \beta_0 + \beta_1 \text{Optimism}_i + \beta_2 \text{Overcon}_i + \beta_3 \text{CONSi} + \beta_4 \text{Size}_i + \beta_5 \text{LEV}_i + \beta_6 \text{CFO}_i + \beta_7 \text{ROA}_i + \beta_8 \text{Growth}_i + \varepsilon_i \quad \text{مدل (۲)}$$

در مدل‌های فوق:

Trans: شفافیت سود

Feedback: ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری

Optimism: خوش‌بینی مدیریت

CONS: محافظه‌کاری حسابداری

Overcon: بیش‌اطمینانی

CFO: جریان نقد عملیاتی

ROA: بازده دارایی‌ها

Size: اندازه شرکت

Growth: رشد فروش

LEV: اهرم مالی

شفافیت سود (Transparency): بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) شفافیت اطلاعات حسابداری را وضعیتی تعریف می‌کنند که اطلاعات به‌طور گسترده در دسترس، مربوط، قابل اتکا، و به موقع باشد. بارث و همکاران (۲۰۱۳) شفافیت اطلاعات مرتبط با سود را تغییر هم‌زمان سود و تغییرات آن با بازدهی سهام تعریف کرده‌اند. شیوه اندازه‌گیری و کمی کردن شفافیت حائز اهمیت است. یکی از معیارهایی که به‌طور مشخص جهت ارزیابی شفافیت سود استفاده می‌شود، معیار بارت می‌باشد:

$$R_{it} = \beta_0 + \beta_1 \left(\frac{E_{it}}{P_{i,t-1}} \right) + \beta_2 \left(\frac{\Delta E_{it}}{P_{i,t-1}} \right) + \varepsilon_{it}$$

در رابطه فوق، R ، بازده سالانه سهام، E ، سود هر سهم عادی، ΔE تغییر در سود هر سهم نسبت به سال قبل و P قیمت بازار هر سهم (در ابتدای سال) می باشد. در این معیار، شفافیت سود براساس ضریب تعیین رگرسیون بازده سهام بر سود و تغییرات آن محاسبه می شود. ضریب تعیین بیشتر نشان از شفافیت بیشتر دارد. این شاخص به عنوان شفافیت سود تفسیر می شود، چرا که سود و تغییر در سودآوری نشان دهنده تغییرات در شرایط اقتصادی شرکت است که به وسیله بازده سهام اندازه گیری شده است.

ارزش بازخورد اطلاعات (Feedback): ارزش بازخورد (تأییدکنندگی) یکی از خصوصیات کیفی مرتبط با مربوط بودن اطلاعات حسابداری است که استفاده کنندگان را قادر می سازد تا انتظارات قبلی خود را تصحیح یا تصدیق نمایند. با استفاده از نسبت درصد تغییر در قیمت سهام به درصد تغییر در سود، می توان ارزش بازخورد را اندازه گیری نمود. اگر نسبت محاسبه شده مساوی یا کمتر از صفر باشد، ارزش بازخورد سود صفر و یا منفی بوده و حاکی از کیفیت اندک سود است. در صورتی که نسبت محاسبه شده کمتر از یک باشد، ارزش بازخورد سود محدود خواهد بود. اما اگر نسبت محاسبه شده بزرگتر یا مساوی یک باشد، ارزش بازخورد سود بالا بوده که این موضوع بیانگر کیفیت بیشتر سود است. در این تحقیق متغیر ارزش بازخورد در قالب متغیر مجازی در تحقیق استفاده شد. به این معنی که اگر مقدار ارزش بازخورد مثبت بوده و در عین حال بزرگتر از میانه مقادیر محاسبه شده بوده، سود دارای محتوای اطلاعاتی فرض شده و به متغیر مربوطه عدد یک و در غیر این صورت به آن صفر داده می شود.

سوگیری خوش بینی (Optimism): برای اندازه گیری خوش بینی مدیریت مطابق با پژوهش های **هوانگ و همکاران (۲۰۱۱)** و **لی و تانگ (۲۰۱۲)** از اختلاف سود پیش بینی شده هر سهم با سود واقعی هر سهم استفاده شده است. این متغیر به صورت مجازی (۱ و ۰) است. اگر مقدار سود پیش بینی شده بیشتر از سود واقعی باشد، به عنوان علامت خوش بینی مدیریت تلقی شده و به آن عدد یک در غیر صورت عدد صفر اختصاص می یابد (**امیری و همکاران ۱۳۹۸**). در این تحقیق به تبعیت از **بال و براون (۱۹۶۸)** سود سال گذشته به عنوان سود پیش بینی شده برای سال جاری تلقی شده و در نتیجه در صورتی که تفاضل سود سال گذشته و سود سال جاری مثبت باشد (سود سال گذشته بیشتر از سود سال جاری باشد)، این موضوع به عنوان خوش بینی مدیریت تلقی خواهد شد.

سوگیری بیش اطمینانی (Overcon): افراد در مورد توانایی هایی از جمله قدرت پیش بینی و ادراک اطلاعاتی و دانش خود اغراق می کنند به عبارت دیگر به توانایی ها و دانش خویش اعتماد بیش از حد دارند. به پیروی از **شراند و زچمن (۲۰۱۱)** و **احمد و دوئلمن (۲۰۱۳)** برای اندازه گیری اطمینان بیش از حد مدیریتی (Overcon) از معیار $Over\ Inv_{i,t}$ (مازاد سرمایه گذاری) استفاده شده است. این شاخص میزان سرمایه گذاری های مازاد در دارایی ها را (سرمایه گذاری بیشتر از حد نرمال)، براساس باقیمانده رگرسیون رشد دارایی کل بر رشد فروش برای هر شرکت - سال جداگانه برآورد می کند. اگر باقیمانده رگرسیون بزرگتر از صفر باشد این شاخص برابر یک و به این معناست که در آن شرکت بیش از حد (بیشتر از حد نرمال) سرمایه گذاری شده است و در غیر این صورت برابر صفر می باشد. استفاده از این شاخص بر این مبنا است که در شرکت هایی که دارایی ها با میزان بیشتری نسبت به فروش رشد می کنند مدیران نسبت به همتای خود بیشتر در شرکت سرمایه گذاری می کنند که این موضوع می تواند نشان دهنده اطمینان بیش از حد مدیران به عملکرد خود باشد.

$$AssetGr_{j,t} = \beta_0 + \beta_1 SaleGr_{j,t} + \varepsilon_{j,t}$$

$Asset.Gr_{j,t}$: رشد دارایی‌های شرکت j در سال t که از تفاوت میزان تغییرات دارایی‌ها نسبت به سال گذشته شرکت به دست می‌آید.

$Sale.Gr_{j,t}$: رشد فروش شرکت j در سال t که از تفاوت میزان تغییرات فروش نسبت به سال گذشته شرکت به دست می‌آید.

سوگیری محافظه‌کاری (Cons): سوگیری محافظه‌کاری را تخصیص وزن بیشتر به اطلاعات اولیه ذهنی و وزن کمتر به اطلاعات جدید تعریف می‌کند. در متون حسابداری، یکی از تعاریف متداول تعریف باسو (۱۹۹۷) هست که محافظه‌کاری را الزام به داشتن درجه فراوانی از تأیید برای شناخت اخبار خوب مانند سود، در مقابل شناخت اخبار بد مانند زیان تعریف می‌نماید. محافظه‌کاری یک واکنش محتاطانه به عدم اطمینان‌های آتی است که با تسریع در شناسایی اخبار بد (زیان‌ها) نسبت به اخبار خوب (سودها) باعث افزایش کیفیت و قابلیت اتکای سود می‌شود. در این پژوهش به منظور سنجش محافظه‌کاری از مدل گیولی و هاین (۲۰۰۰) استفاده شده است. این مدل روی ارقام تعهدی غیرعملیاتی متمرکز می‌گردد. دلیل استفاده از ارقام تعهدی منفی به عنوان معیار اندازه‌گیری محافظه‌کاری این است که حسابداری محافظه‌کارانه از ارقام تعهدی به عنوان ابزار و سازوکاری برای به تعویق انداختن سودهای غیرعملیاتی و تسریع در شناسایی زیان‌های غیرعملیاتی استفاده می‌نماید. این فرایند منجر به افزایش روزافزون ارقام تعهدی غیرعملیاتی شرکت‌ها می‌شود؛ به عبارتی ارقام تعهدی غیرعملیاتی شرکت‌ها بیشتر و بیشتر منفی می‌شود (گیولی و هاین، ۲۰۰۰). یکی از محاسن مدل فوق، سنجش محافظه‌کاری بر مبنای ویژگی خاص شرکت می‌باشد. به عبارتی با توجه به اینکه اعمال محافظه‌کاری در شرکت‌های مختلف ممکن است متفاوت باشد؛ این مدل سعی دارد محافظه‌کاری را با توجه به شرکت یا صنعت مربوطه اندازه‌گیری نماید. بر همین اساس گیولی و هاین (۲۰۰۰) استدلال کردند ارقام تعهدی (کوچکتر) منفی‌تر مبین حسابداری محافظه‌کارانه بیشتر است. در رابطه گیولی و هاین، نسبت ارقام تعهدی عملیاتی به کل دارایی‌ها نشان‌دهنده شاخص محافظه‌کاری غیرشرطی می‌باشد. طبق این رابطه، وجود ارقام تعهدی عملیاتی منفی در طی یک دوره زمانی بلندمدت، معیاری از محافظه‌کاری محسوب می‌شود. منفی محاسبه شدن ارقام تعهدی حاکی از اندک بودن مبلغ سود خالص به وجه نقد عملیاتی بوده که می‌تواند ناشی از شناسایی بیشتر هزینه‌ها و یا شناسایی کمتر درآمدها باشد. بنابراین هر اندازه که نسبت حاصل شده برای یک شرکت کوچک‌تر باشد (ارقام تعهدی منفی بیشتر باشد)، محافظه‌کاری بیشتری اعمال شده است. به همین دلیل در این مدل معیار مزبور در منفی یک ضرب می‌شود تا بتوان ادعا نمود که هر چه نسبت فوق بزرگ‌تر شود، محافظه‌کاری نیز بیشتر خواهد بود. مدل گیولی و هاین به شرح زیر قابل ارائه است:

$$CONS_{it} = \frac{AFCC}{TA} \times -1$$

در رابطه فوق، AFCC نشان‌دهنده ارقام تعهدی عملیاتی است که از تفاوت سود خالص و وجه نقد عملیاتی قابل محاسبه است. همچنین TA نشان‌دهنده جمع دارایی‌هاست.

متغیرهای کنترلی

متغیرهای کنترل پژوهش حاضر عبارتند از:

اهرم مالی (LEV). از نسبت بدهی‌ها به جمع دارایی‌ها در پایان سال مالی قابل محاسبه است.

جریان نقد عملیاتی (CFO). از نسبت خالص جریان‌های نقد عملیاتی به مجموع دارایی‌ها قابل محاسبه است.

- اندازه شرکت (SIZE). عبارتست از لگاریتم طبیعی ارزش بازار سهام شرکت در پایان سال مالی.

- بازده دارایی‌ها (ROA). عبارت است از نسبت سود خالص به مجموع دارایی‌های شرکت در پایان سال مالی. رشد فروش (Growth). بر حسب میزان تغییرات فروش سال جاری به سال قبل به فروش سال قبل محاسبه می‌شود.

یافته‌های پژوهش

مهم‌ترین شاخص مرکزی میانگین است که نشان‌دهنده نقطه تعادل و مرکز ثقل توزیع است و شاخص مناسبی برای نشان دادن مرکزیت داده‌ها است. برای مثال میانگین متغیر وابسته شفافیت سود (Trans) برابر با ۰/۴۸ می‌باشد که نشان می‌دهد ضریب تعیین محاسبه‌شده برای مدل شفافیت سود به‌طور میانگین حدود ۴۸ درصد می‌باشد. این موضوع به این معنی است که به‌طور میانگین ۴۸ درصد نوسانات بازدهی سهام ناشی از مقدار سود و تغییرات آن می‌باشد. همچنین میانگین متغیر ارزش بازخورد (Feedback) حدود ۰/۳۲ محاسبه شده که نشان می‌دهد در ۳۲ درصد مشاهدات، سود دارای محتوای اطلاعاتی بوده است. نسبت اهرم مالی (LEV) در شرکت‌های نمونه مورد بررسی در حدود ۶۸ درصد بوده که نشان می‌دهد شرکت‌های نمونه در تأمین مالی خود بیشتر از استقراض استفاده کرده‌اند. میانه یکی دیگر از شاخص‌های مرکزی است که وضعیت جامعه را نشان می‌دهد. همان‌گونه که در جدول مزبور مشاهده می‌شود میانه متغیر مزبور برابر با ۰/۶۵ می‌باشد که نشان می‌دهد نیمی از داده‌ها کمتر از این مقدار و نیمی دیگر بیشتر از این مقدار هستند. پارامترهای پراکندگی، به‌طور کلی معیاری برای تعیین میزان پراکندگی داده‌ها از یکدیگر یا میزان پراکندگی آن‌ها نسبت به میانگین است. از جمله مهم‌ترین شاخص‌های پراکندگی انحراف معیار است. مقدار این شاخص برای متغیر اهرم مالی برابر ۰/۱۷۲ است که میزان پراکندگی متغیر مزبور را در اطراف میانگین نشان می‌دهد. میزان عدم تقارن منحنی فراوانی را چولگی می‌نامند. اگر ضریب چولگی صفر باشد، جامعه کاملاً متقارن است و چنانچه ضریب مثبت باشد، چولگی به راست و اگر منفی باشد، چولگی به چپ وجود خواهد داشت. میزان کشیدگی منحنی فراوانی نسبت به منحنی نرمال استاندارد را برجستگی یا کشیدگی می‌نامند. اگر کشیدگی حدود صفر باشد، منحنی فراوانی از لحاظ کشیدگی وضعیت متعادل و نرمال خواهد داشت، اگر این مقدار مثبت باشد منحنی برجسته و اگر منفی باشد منحنی پهن می‌باشد. کشیدگی تمامی متغیرهای این مدل مثبت است.

جدول (۲). آمارهای توصیفی متغیرهای کمی پژوهش

میانگین	میانه	بیشینه	کمینه	انحراف معیار	چولگی	کشیدگی		
۰/۴۸۱	۰/۴۶۴	۰/۷۸۳	۰/۰۴۷	۰/۲۷۰	۱/۷۹۳	۲/۳۱۲	Trans	شفافیت
۰/۰۸۶	۰/۰۷۵	۰/۱۳۶	-۰/۰۶۴	۰/۱۲۱	۱/۹۳۴	۲/۶۸۵	CONS	محافظه‌کاری
۰/۱۶۸	۰/۱۵۹	۲/۷۱۱	-۰/۶۹۸	۰/۳۵۱	۱/۳۱۵	۵/۶۸	Growth	رشد فروش
۱۳/۸۴۵	۱۲/۲۶۵	۱۸/۰۹۸	۸/۵۶۹	۱/۵۰۹	۱/۷۳۴	۳/۰۹۳	SIZE	اندازه شرکت
۰/۶۸۴	۰/۶۵۱	۰/۸۹۵	۰/۱۸۲	۰/۱۷۲	۱/۸۹۵	۲/۱۵۷	LEV	اهرم مالی
۰/۲۲۸	۰/۱۹۶	۰/۵۸۲	-۰/۲۷۶	۰/۲۴۱	۱/۱۶۳	۵/۸۸۳	CFO	جریان نقد عملیاتی
۰/۲۸۳	۰/۲۷۱	۰/۶۵۲	-۰/۲۴۱	۰/۴۳۷	۱/۵۱۲	۳/۳۰۹	ROA	بازده دارایی‌ها

جدول (۳). آمارهای توصیفی متغیرهای مجازی پژوهش

نام متغیر	شرح	فراوانی	درصد
ارزش بازخورد (Feedback)	۰	۵۷۳	۶۸/۲۲
	۱	۲۶۷	۳۱/۷۸
	جمع	۸۴۰	۱۰۰
خوش‌بینی (Optimism)	۰	۵۱۷	۶۱/۵۴
	۱	۳۲۳	۳۸/۴۵
	جمع	۸۴۰	۱۰۰
بیش‌اطمینانی (Overcons)	۰	۵۶۶	۶۷/۳۸
	۱	۲۷۴	۳۲/۶۲
	جمع	۸۴۰	۱۰۰

در آزمون چاو (F لیمر)، فرضیه صفر بیانگر برابری ضرایب و عرض از مبدا در شرکت‌های مورد بررسی بوده و ازین رو رد فرضیه صفر مبین استفاده از روش داده‌های پانلی (مدل آثار ثابت) و عدم رد فرضیه صفر بیانگر استفاده از روش تلفیقی pooled می‌باشد. با توجه به نتایج آزمون چاو، برای مدل اصلی استفاده از داده‌های پانلی تأیید می‌شود، برای تعیین این امر که در تخمین مدل پژوهش، باید از مدل آثار ثابت استفاده شود یا آثار تصادفی، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود.

جدول (۴). نتایج آزمون F لیمر مدل‌های پژوهش

شرح	آماره	مقدار	P-Value	نتیجه آزمون
مدل اول تحقیق	F لیمر	۲/۶۵۷	۰/۰۰۰	Panel

برای مقایسه مدل‌های آثار ثابت و آثار تصادفی از نظر قدرت توضیح دهنده، از آزمون هاسمن استفاده می‌شود. فرض صفر در آزمون هاسمن، مناسب بودن مدل آثار تصادفی برای تخمین مدل رگرسیونی می‌باشد و در مقابل فرض صفر، مدل آثار ثابت تأیید می‌گردد.

جدول (۵). نتایج آزمون هاسمن مدل‌های پژوهش

شرح	آماره	مقدار	P-Value	نتیجه آزمون
مدل اول تحقیق	کای دو	۱۴/۸۷۹	۰/۰۰۰	آثار ثابت

نتایج حاصل از آزمون سه فرضیه اول با استفاده از روش حداقل مربعات تعمیم یافته در جدول (۵) ارائه گردیده است. سه فرضیه اول تحقیق این‌گونه ارائه شده است:

فرضیه اول: سوپیه رفتاری خوش‌بینی اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.

فرضیه دوم: سوپیه رفتاری بیش‌اطمینانی اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.

فرضیه سوم: سوپیه رفتاری محافظه‌کاری اثر معنی‌داری بر شفافیت سود حسابداری دارد.

همان‌گونه که از نتایج مشخص می‌باشد؛ ضریب متغیر خوش‌بینی منفی (۰/۰۸۴-) بوده و سطح معنی‌داری محاسبه شده برای آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد. بنابراین رابطه بین متغیر مستقل خوش‌بینی و متغیر وابسته

شفافیت سود در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و این به معنی تأیید فرضیهٔ اول می‌باشد. این موضوع به این معنی است که با افزایش خوش‌بینی مدیریت و ایجاد شکاف بین سود واقعی با سود پیش‌بینی‌شده، از میزان واکنش بازار به سود و تغییرات آن کاسته می‌شود.

جدول (۶). آزمون سه فرضیهٔ اول - با استفاده از مدل اول تحقیق (روش EGLS)

$\text{Transi}, \square = \beta_0 + \beta_1 \text{ Optimism}_i, \square + \beta_2 \text{ Overcon}_i, \square + \beta_3 \text{ CONSi}, \square + \beta_4 \text{ Size}_i, \square + \beta_5 \text{ LEVi}, \square + \beta_6 \text{ CFO}_i, \square + \beta_7 \text{ ROAi}, \square + \beta_8 \text{ Growth}_i, \square + \varepsilon_i, \square$				
متغیر	ضریب برآوردشده	خطای استاندارد	آمارهٔ t	سطح معنی‌داری
C	۰/۰۴۹	۰/۰۱۰	۴/۷۸۳	۰/۰۰۰
Optimism	-۰/۰۸۴	۰/۰۳۷	-۲/۲۶۴	۰/۰۲۴
OVERCON	۰/۰۶۵	۰/۰۳۶	۱/۷۸۱	۰/۰۷۵
CONS	۰/۰۹۳	۰/۰۴۷	۱/۹۷۹	۰/۰۴۸
SIZE	۰/۰۷۴	۰/۰۳۵	۲/۰۷۹	۰/۰۳۸
LEV	-۰/۱۸۷	۰/۱۰۲	-۱/۸۳۶	۰/۰۶۷
CFO	۰/۱۳۲	۰/۰۳۳	۳/۹۷۳	۰/۰۰۰
ROA	۰/۱۰۱	۰/۰۴۵	۲/۲۲۷	۰/۰۲۶
GROWTH	۰/۱۱۸	۰/۰۴۰	۲/۹۳۴	۰/۰۰۳
آمارهٔ F	۱۵۰/۲۹۴	ضریب تعیین	۰/۵۹۱	
(احتمال)	(۰/۰۰۰)			
آمارهٔ دوربین - واتسون	۱/۹۹۴	ضریب تعیین تعدیل‌شده	۰/۵۸۷	

نتایج حاصل از آزمون فرضیهٔ دوم نشان از آن دارد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطهٔ معنی‌داری بین متغیر مستقل بیش‌اطمینانی مدیریت و شفافیت سود وجود ندارد. این موضوع به معنی عدم تأیید فرضیهٔ دوم می‌باشد. با این وجود در سطح اطمینان ۹۰ درصد می‌توان ادعا نمود که افزایش بیش‌اطمینانی و سرمایه‌گذاری اضافی در دارایی‌های ثابت، با واکنش بازدهی سهام به سود و تغییرات آن که در این تحقیق به‌عنوان معیار سنجش شفافیت سود استفاده شده است، رابطهٔ مثبتی دارد.

درنهایت بررسی ضریب و سطح معنی‌داری متغیر محافظه‌کاری حسابداری نشان می‌دهد که متغیر مزبور در سطح اطمینان ۹۵ درصد با متغیر وابسته شفافیت سود رابطهٔ مستقیمی داشته و افزایش سطح محافظه‌کاری منجر به بهبود واکنش بازار نسبت به سود گزارش‌شده و تغییرات آن شده است. بنابراین می‌توان ادعا نمود که فرضیهٔ سوم تأیید می‌شود. نتایج مندرج در جدول (۶) همچنین نشان می‌دهد که ضریب تعیین تعدیل‌شده مدل مربوط به آزمون فرضیه‌ها در حدود ۵۸ درصد است. این عدد بیانگر آن است که ۵۸ درصد تغییرات متغیر وابسته (شفافیت سود) توسط متغیرهای توضیحی، تبیین شده است. درنهایت آمارهٔ دوربین - واتسون نیز با توجه به اینکه در محدودهٔ بین ۱/۵ و ۲/۵ است، نشان از نبود خودهمبستگی مرتبهٔ اول در بین خطاها دارد.

جدول (۷). آزمون سه فرضیه دوم - با استفاده از مدل دوم (روش رگرسیون لجستیک)

$\text{Feedback}_i, \square = \beta_0 + \beta_1 \text{Optimism}_i, \square + \beta_2 \text{Overcon}_i, \square + \beta_3 \text{CONSi}, \square + \beta_4 \text{Size}_i, \square + \beta_5 \text{LEV}_i, \square + \beta_6 \text{CFO}_i, \square + \beta_7 \text{ROA}_i, \square + \beta_8 \text{Growth}_i, \square + \varepsilon_i, \square$				
متغیر	ضریب برآوردشده	خطای استاندارد	آماره Z	Z-value
C	۰/۰۹۱	۰/۰۲۲	۴/۱۵۴	۰/۰۰۰
Optimism	-۰/۰۴۱	۰/۰۱۸	-۲/۲۲۲	۰/۰۲۷
OVERCON	۰/۰۸۲	۰/۰۵۵	۱/۴۹۳	۰/۱۳۴
CONS	۰/۰۷۴	۰/۰۳۰	۲/۴۰۶	۰/۰۱۶
SIZE	۰/۱۰۵	۰/۰۴۶	۲/۲۶۴	۰/۰۲۴
LEV	-۰/۰۸۲	۰/۰۴۸	-۱/۷۰۷	۰/۰۸۸
CFO	۰/۰۷۵	۰/۰۲۹	۲/۵۵۱	۰/۰۱۱
ROA	۰/۰۸۵	۰/۰۲۲	۳/۸۵۲	۰/۰۰۰
GROWTH	۰/۰۶۶	۰/۰۲۷	۲/۴۵۴	۰/۰۱۴
ضریب تعیین مک فادن	۰/۴۹۱	آماره LR ۴۳/56	احتمال آماره LR	۰/۰۰۰
آماره هاسمر - لمشو	۸/۱۵۴	احتمال آماره H-L		۰/۲۷۶

همان‌گونه که از نتایج مشخص می‌باشد؛ ضریب متغیر خوش‌بینی منفی (۰/۰۴۱-) بوده و سطح معنی‌داری محاسبه‌شده برای آن کمتر از ۵ درصد می‌باشد. بنابراین می‌توان ادعا نمود رابطه بین متغیر مستقل خوش‌بینی و متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و این به معنی تأیید فرضیه چهارم می‌باشد. این موضوع به این معنی است که با افزایش خوش‌بینی مدیریت و ایجاد شکاف بین سود واقعی با سود پیش‌بینی‌شده، از میزان حساسیت ارزش بازار سهام به سود کاسته می‌شود.

نتایج حاصل از آزمون فرضیه پنجم تحقیق نشان از آن دارد که هیچ‌گونه رابطه معنی‌داری بین متغیر مستقل بیش‌اطمینانی مدیریت و متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری وجود ندارد. این موضوع به معنی عدم تأیید فرضیه پنجم می‌باشد. درنهایت بررسی ضریب و سطح معنی‌داری متغیر محافظه‌کاری حسابداری نشان می‌دهد که متغیر مزبور در سطح اطمینان ۹۵ درصد با متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری رابطه مستقیمی داشته و افزایش سطح محافظه‌کاری منجر به بهبود حساسیت قیمت بازار سهام نسبت به سود گزارش‌شده می‌شود. بنابراین می‌توان ادعا نمود که فرضیه ششم تأیید می‌شود.

نتایج مندرج در جدول (۷) همچنین نشان می‌دهد که ضریب تبیین مدل در حدود ۴۹ درصد است. این عدد بیانگر آن است که ۴۹ درصد تغییرات متغیر وابسته (ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری) توسط متغیرهای توضیحی، تبیین شده است. علاوه بر این با توجه به اینکه احتمال آماره LR، (که شبیه آماره F در مدل رگرسیون خطی است) کمتر از ۵ درصد می‌باشد، می‌توان ادعا نمود در سطح اطمینان ۹۵ درصد این مدل معنی‌دار بوده و از اعتبار فراوانی برخوردار است. به عبارت دیگر احتمال آماره LR نشان‌دهنده رد فرضیه صفر مبنی بر صفر بودن کلیه ضرایب متغیرهای توضیحی در سطح اطمینان ۹۵ درصد بوده و در نتیجه رگرسیون معنی‌دار است. همچنین به منظور بررسی برازش مدل برآوردشده از آزمون هاسمر-لمشو استفاده شده است. با توجه به اینکه احتمال آماره آزمون هاسمر-لمشو بزرگ‌تر از ۰/۰۵ محاسبه شده است، بنابراین مدل برآوردشده از برازش مناسبی برخوردار است و متغیرهای توضیحی مدل توانایی توضیح ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری را دارا می‌باشد.

بحث و نتیجه‌گیری

در تحقیق حاضر، اقدام به بررسی اثر سوگیری‌های خوش‌بینی، بیش‌اطمینانی و محافظه‌کاری بر ویژگی‌های کیفی ارزش‌بازخورد و شفافیت سود حسابداری شد. نمونه آماری پژوهش شامل ۱۴۰ شرکت بود که در طی دوره زمانی ۱۳۹۶ تا ۱۴۰۱ از بین شرکت‌های پذیرفته‌شده در بورس انتخاب شد. در این پژوهش به‌منظور محاسبه متغیر وابسته شفافیت سود از مدل **بوشمن و همکاران (۲۰۰۴)** و به‌منظور محاسبه ارزش‌بازخورد از نسبت درصد تغییر در قیمت سهام به درصد تغییر در سود (در قالب یک متغیر مجازی) استفاده شد. همچنین فرضیه‌های پژوهش با استفاده از دو مدل رگرسیونی حداقل مربعات تعمیم‌یافته و رگرسیون لجستیک مورد آزمون قرار گرفت. هدف گزارشگری شرکتی ارائه اطلاعات برای طیف وسیعی از استفاده‌کنندگان در راستای اخذ تصمیم‌های مفید اقتصادی است. اطلاعات مالی باکیفیت، اطلاعاتی است قابل اتکا، به موقع و مربوط برای تصمیم‌گیری استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی که مبانی زیربنایی اقتصادی شرکت‌ها را بهتر منعکس می‌کند (**همتی و امیری، ۱۳۹۷**). پژوهش‌های پیشین (**خدای‌پور و امیری، ۱۳۹۸**) نشان دادند در بازار بورس اوراق بهادار تهران مسئله عدم تقارن اطلاعاتی میان سرمایه‌گذاران شدید است و این مسئله می‌تواند ناشی از رفتارهای سوگیرانه و مغرضانه مدیران باشد. همچنین از لحاظ نظری (نظریه نمایندگی)، می‌توان ادعا کرد که سوگیری‌های رفتاری مدیران بر انتخاب راهبردها و سیاست‌های شرکت تأثیر به‌سزایی دارد. در واقع مدیران به دلیل عوامل احساسی، خوش‌بینی، عقلانیت محدود، تکبر، خودبرتربینی و دستیابی به منافع کوتاه‌مدت از خودشان سوگیری‌های رفتاری نشان می‌دهند. این عوامل می‌تواند سبب شود که مدیران برای دستیابی به اهداف خود به شفافیت اطلاعات نپردازند و کیفیت گزارشگری را کاهش دهند و این موضوع در بلندمدت به ارزش شرکت آسیب شدیدی می‌رساند. ادبیات پژوهش حسابداری به برخی از سوگیری‌های رفتاری مدیران نظیر بیش‌اطمینانی، کوتاه‌بینی و خودشیفتگی توجه زیادی دارد.

سوگیری رفتاری بیش‌اطمینانی یکی از سویه‌های رفتاری مورد مطالعه در این تحقیق است. بیش‌اطمینانی باعث می‌شود که فرد توانایی‌های خود را بیشتر و ریسک‌ها را کمتر از حد معمول تخمین زده و احساس کند که قادر به کنترل مسائل و رویدادهاست، درحالی که ممکن است این‌گونه نباشد. **شراند و زچمن (۲۰۱۱)**، عنوان کردند که بیش‌اطمینانی مدیران از عملکرد خود، تحریف در صورت‌های مالی را در پی خواهد داشت. این تحریف می‌تواند از روی عمد یا غیرعمدی باشد، در نتیجه ممکن است کیفیت اطلاعات تحت تأثیر قرار گرفته و نگرش‌های مدیران تغییر پیدا کند. دومین سویه رفتاری مورد مطالعه، خودشیفتگی مدیران است. خودشیفتگی باعث می‌شود تا مدیران با تمرکز شخصی و خودکفایی، برجسته و شناخته شوند و بیشتر اقدامات آنان حتی اگر به زیان دیگران تمام شود، برای منافع شخصی خودشان باشد؛ بنابراین چنین افرادی براساس خواست خود و نه براساس منطق و عقلانیت تصمیم می‌گیرند. مدیران خودشیفته، اغلب فرایندهای تصمیم‌گیری را تحت سلطه خود قرار می‌دهند و به مشاوره با دیگران تمایلی نشان نمی‌دهند (**هام و همکاران، ۲۰۱۸**). بنابراین احتمال می‌رود کیفیت اطلاعات مالی را تحت تأثیر قرار داده یا سیستم‌هایی طراحی کنند که با برخورداری از انعطاف‌پذیری بیشتر، آنان را به اهدافشان نزدیک‌تر کند.

درنهایت سوگیری محافظه‌کاری به‌عنوان سومین عامل اثرگذار بر ویژگی‌های کیفی اطلاعات حسابداری در این تحقیق بررسی شده است. **ادواردز (۱۹۶۸)** سوگیری محافظه‌کاری را تخصیص وزن بیشتر به اطلاعات اولیه ذهنی و وزن کمتر به اطلاعات جدید تعریف می‌کند.

در متون حسابداری، یکی از تعاریف متداول تعریف **یاسو (۱۹۹۷)** هست که محافظه‌کاری را الزام به داشتن درجه زیادی از تأیید برای شناخت اخبار خوب مانند سود، در مقابل شناخت اخبار بد مانند زیان تعریف می‌نماید.

محافظه‌کاری واکنشی محتاطانه به نبود اطمینان‌های آتی است که با تسریع در شناسایی اخبار بد (زیان‌ها) نسبت به اخبار خوب (سودها) باعث افزایش کیفیت و قابلیت اتکای سود می‌شود (باسو، ۱۹۹۷). وایت و همکاران (۲۰۰۳) کیفیت سود را براساس میزان محافظه‌کاری به‌کاررفته در محاسبه سود تعریف نموده‌اند و معتقدند استفاده از روش‌های حسابداری محافظه‌کارانه منجر به ایجاد سود باکیفیت‌تر می‌شود. همچنین بال و شیواکومار (۲۰۰۴) اعتقاد دارند که سود باکیفیت، سودی است که زیان‌ها به موقع در آن لحاظ شده باشد (شناسی به موقع زیان). در طول سه دهه اخیر بحث کیفیت سود مورد توجه خاص پژوهشگران قرار گرفته و تلاش بر این بوده است که با دست یافتن به یک روش منطقی و معتبر، کیفیت سود، ارزیابی شده و عوامل تأثیرگذار بر آن شناسایی شود. کیفیت سود زمانی مطرح می‌شود که تحلیلگران مالی تعیین کنند تا چه میزان سود گزارش‌شده، منعکس‌کننده سود واقعی است.

شفافیت اطلاعات و ارزش بازخورد دو ویژگی مهم سود و اطلاعات حسابداری می‌باشد. ارزش بازخورد (تأییدکنندگی) یکی از خصوصیات کیفی مرتبط با مربوط بودن اطلاعات حسابداری است که استفاده‌کنندگان را قادر می‌سازد تا انتظارات قبلی خود را تصحیح یا تصدیق نمایند. شفافیت اطلاعات مالی را نیز می‌توان دسترسی گسترده به اطلاعات مربوط و قابل اتکا در مورد عملکرد، وضعیت مالی، فرصت‌های سرمایه‌گذاری، حاکمیت و ارزش و خطرپذیری شرکت‌ها در اقتصاد تعریف کرده‌اند. شفافیت در اطلاعات مالی از یک‌سو به سهام‌داران خرد اطمینان می‌دهد که همواره اطلاعات قابل اتکا در مورد ارزش شرکت دریافت خواهند کرد و سهام‌داران عمده و مدیران در پی تضييع حقوق آن‌ها نیستند و از سوی دیگر مدیران را برای تلاش در جهت افزایش ارزش شرکت به جای پیگیری منافع شخصی کوتاه مدت ترغیب می‌کند.

بوشمن و همکاران (۲۰۰۴) شفافیت اطلاعات حسابداری را وضعیتی تعریف می‌کنند که اطلاعات به‌طور گسترده در دسترس، مربوط، قابل اتکا و به موقع باشد. **بارث و همکاران (۲۰۱۳)** شفافیت سود را تغییر همزمان سود و تغییرات آن با بازدهی سهام تعریف کرده‌اند. شیوه اندازه‌گیری و کمی کردن شفافیت حائز اهمیت است. **ویش و کافمن (۱۹۹۹)** به این نتیجه رسیدند که شفافیت را می‌توان از طریق بهبود قوانین و مقررات مرتبط با افشای بهتر و بیشتر رویه‌های حسابداری، به نحوی که قابلیت اتکای اطلاعات را تقویت نماید، افزایش داد. براساس ادبیات تحقیق، توجه به معیارهای قابلیت پیش‌بینی سود، عدم هموارسازی سود و بهبود کیفیت اقلام تعهدی و سایر معیارهای کیفیت سود می‌تواند به بهبود شفافیت اطلاعات حسابداری و درنهایت شفافیت سود بینجامد.

نتیجه آزمون فرضیه اول نشان می‌دهد که بین متغیر مستقل خوش‌بینی و متغیر وابسته شفافیت سود در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معنی‌داری وجود داشته و به معنی تأیید فرضیه اول می‌باشد و نشان می‌دهد که با افزایش خوش‌بینی مدیریت و ایجاد شکاف بین سود واقعی با سود پیش‌بینی‌شده، از میزان واکنش بازار به سود و تغییرات آن کاسته می‌شود. نتیجه آزمون فرضیه دوم تحقیق نشان از آن دارد که در سطح اطمینان ۹۵ درصد رابطه معنی‌داری بین متغیر مستقل بیش‌اطمینانی مدیریت و شفافیت سود وجود ندارد. این موضوع به معنی عدم تأیید فرضیه دوم می‌باشد. با این وجود در سطح اطمینان ۹۰ درصد می‌توان ادعا نمود که افزایش بیش‌اطمینانی و سرمایه‌گذاری اضافی در دارایی‌های ثابت، با واکنش بازدهی سهام به سود و تغییرات آن که در این تحقیق به‌عنوان معیار سنجش شفافیت سود استفاده شده است، رابطه مثبتی دارد. نتیجه فوق قابل مقایسه با نتیجه تحقیق **عباسی و همکاران (۱۳۹۷)** می‌باشد. نتیجه آزمون فرضیه سوم تحقیق بیانگر آن است که متغیر محافظه‌کاری حسابداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد با متغیر وابسته شفافیت سود رابطه مستقیمی داشته و افزایش سطح محافظه‌کاری منجر به بهبود واکنش بازار نسبت به سود گزارش‌شده و تغییرات آن شده است؛ بنابراین می‌توان ادعا نمود که فرضیه سوم تأیید می‌شود.

شود. نتیجه آزمون فرضیه چهارم تحقیق نشان می‌دهد که رابطه بین متغیر مستقل خوش‌بینی و متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری در سطح اطمینان ۹۵ درصد معنی‌دار بوده و این به معنی تأیید فرضیه چهارم می‌باشد. این موضوع به این معنی است که با افزایش خوش‌بینی مدیریت و ایجاد شکاف بین سود واقعی با سود پیش‌بینی شده، از میزان حساسیت ارزش بازار سهام به سود کاسته می‌شود. نتیجه آزمون فرضیه پنجم تحقیق نشان از آن دارد که هیچ‌گونه رابطه معنی‌داری بین متغیر مستقل بیش‌اطمینانی مدیریت و متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری وجود ندارد. این موضوع به معنی عدم تأیید فرضیه پنجم می‌باشد. نتیجه آزمون فرضیه ششم تحقیق نشان از آن دارد که متغیر محافظه‌کاری در سطح اطمینان ۹۵ درصد با متغیر وابسته ارزش بازخورد اطلاعات حسابداری رابطه مستقیمی داشته و افزایش سطح محافظه‌کاری منجر به بهبود حساسیت قیمت بازار سهام نسبت به سود گزارش‌شده می‌شود؛ بنابراین می‌توان ادعا نمود که فرضیه ششم تحقیق نیز تأیید می‌شود.

با توجه به رابطه معکوس سوئے خوش‌بینی با شفافیت سود و نیز ارزش بازخورد اطلاعات، لازم سرمایه‌گذاران و تحلیلگران مالی در اتخاذ تصمیم‌های خود، علاوه بر عوامل مالی، بر عوامل رفتاری و تیپ شخصیتی مدیریت واحد اقتصادی نیز توجه نمایند. همچنین به سهام‌داران شرکت‌ها توصیه می‌شود، در انتخاب مدیران شرکت، به‌ویژه مدیرعامل و مدیران اجرایی، به عوامل رفتاری آن‌ها و اثری که تصمیم‌های آنان بر بازده بازار و قیمت سهام می‌تواند داشته باشد، توجه نمایند. این نظارت می‌تواند در حساسیت بازار نسبت به سود و نوسانات آن و ایجاد شفافیت مؤثر باشد. با توجه به نقش مثبت محافظه‌کاری در بهبود شفافیت سود و ارزش بازخورد اطلاعات به مدیریت شرکت‌ها پیشنهاد می‌شود همواره محافظه‌کاری را در شناخت درآمدها و هزینه و تهیه گزارش‌های مالی در نظر داشته باشند. این موضوع می‌تواند موجبات جلب اطمینان سرمایه‌گذاران و سایر استفاده‌کنندگان از گزارش‌های مالی را مبنی بر پرهیز از بیش‌نمایی سود توسط شرکت، فراهم نماید.

References

- Abbasi, E., Vakili, H., & Marouf, M. (2018). The Effect of Managerial Overconfidence on the quality of financial reporting and conditional conservatism, in Tehran Stock Exchange. *Journal of Management Accounting and Auditing Knowledge*, 7(25), 193-206. (In persian)
- Ahmed, A. S., & Duellman, S. (2013). Managerial overconfidence and accounting conservatism. *Journal of accounting research*, 51(1), 1-30.
- Bashirimanesh, N., Hajizade, Z., & Ghobadi, S. (2022). Effects of Managers' Behavioral Bias on Decision Making and Financial Information Quality. *Empirical Research in Accounting*, 12(1), 195-224. (In persian)
- Barth, M. E., Konchitchki, Y., & Landsman, W. R. (2013). Cost of capital and earnings transparency. *Journal of accounting and economics*, 55(2-3), 206-224.
- Kartini, K., & NAHDA, K. (2021). Behavioral biases on investment decision: A case study in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 8(3), 1231-1240.
- Basu, S. (1997). The conservatism principle and the asymmetric timeliness of earnings¹. *Journal of accounting and economics*, 24(1), 3-37.
- Ball, R., & Shivakumar, L. (2005). Earnings quality in UK private firms: comparative loss recognition timeliness. *Journal of accounting and economics*, 39(1), 83-128.
- Bushman, R. M., Piotroski, J. D., & Smith, A. J. (2004). What determines corporate transparency?. *Journal of accounting research*, 42(2), 207-252.
- Ball, R., & Brown, P. (1968). An empirical evaluation of accounting. *Journal of Accounting Research*, 6(2), 159-178.

- Chronopoulos, P. I., & Siougle, G. (2019). The information content of management sales forecasts. *Asia-Pacific Journal of Accounting & Economics*, 26(5), 511-531.
- Hasanzadeh Diva, S. M., & Blue, G. (2021). The effect of investor sentiment on Value Relevance of Accounting Information. *Journal of Accounting Advances*, 13(2), 97-122.(In persian)
- Edwards, W. (1968). Conservatism in human information processing. Formal representation of human judgment.
- Fung, H. G., Qiao, P., Yau, J., & Zeng, Y. (2020). Leader narcissism and outward foreign direct investment: Evidence from Chinese firms. *International Business Review*, 29(1), 101632.
- Givoly, D., & Hayn, C. (2000). The changing time-series properties of earnings, cash flows and accruals: Has financial reporting become more conservative?. *Journal of accounting and economics*, 29(3), 287-320.
- Hassas Yeganeh, Y., & Hasani, M. (2019). Financial reporting quality and relation between managerial overconfidence and investment efficiency. *Empirical Research in Accounting*, 9(3), 25-54.(In persian)
- Hemmati, H., & Amiri, E. (2018). The Effect of Disclosure Quality in Terms of Reliability and Timeliness on the Stock Trading Cost. *Financial Accounting Research*, 10(2), 107-134.(In persian)
- Ham, C., Seybert, N., & Wang, S. (2018). Narcissism is a bad sign: CEO signature size, investment, and performance. *Review of Accounting Studies*, 23(1), 234-264.
- Healy, P. M., Palepu, K. G., & Ruback, R. S. (1992). Does corporate performance improve after mergers?. *Journal of financial economics*, 31(2), 135-175.
- Hribar, P., & Yang, H. (2016). CEO overconfidence and management forecasting. *Contemporary accounting research*, 33(1), 204-227.
- Huang, W., Jiang, F., Liu, Z., & Zhang, M. (2011). Agency cost, top executives' overconfidence, and investment-cash flow sensitivity—Evidence from listed companies in China. *Pacific-Basin Finance Journal*, 19(3), 261-277.
- Hamidian, N., Arabsalehi, M., & Amiri, H. (2020). Analysis of investors' reaction to unexpected earnings under market uncertainty. *Journal of Asset Management and Financing*, 8(1), 41-56. (In Persian)
- Khodami Pour, A., & Panahi Gonharani, R. (2017). The Impact of Accounting Conservatism on the Investment Efficiency Considering Information Asymmetry. *Financial Accounting Research*, 9(3), 91-110. (In persian)
- Kiani, H., Rostami, A., & Gargar, M. (2019). Investigating the effect of managers' overconfidence on the quality and cost of auditing companies on the Tehran Stock Exchange, 10(2):123_146. (In persian)
- Kim, J. B., Wang, Z., & Zhang, L. (2016). CEO overconfidence and stock price crash risk. *Contemporary accounting research*, 33(4), 1720-1749.
- Kaufmann, D., & Vishwanath, T. (2001). Toward transparency: New approaches and their application to financial markets. *World Bank Research Observer*, 16(1), 41-57.
- Kartini, K., & NAHDA, K. (2021). Behavioral biases on investment decision: A case study in Indonesia. *The Journal of Asian Finance, Economics and Business (JAFEB)*, 8(3), 1231-1240.
- Lee, J. K. B. (2012). Measuring reporting conservatism using the Dichev-Tang (2008) model.
- Salehi, A., Mosavei, R., & Moradi, M. (2017). An investigate the effect managerial optimism on investment sensitivity to cash flow. (In persian)
- Samir, A., Nofal, M. A., Rashed, A., & Khalil, M. (2023). Financial distress and stock price crash risk in Egyptian firms. *Investment Management & Financial Innovations*, 20 (3), 311.
- Schrand, C. M., & Zechman, S. L. (2012). Executive overconfidence and the slippery slope to financial misreporting. *Journal of Accounting and economics*, 53(1-2), 311-329.
- Subash, R. (2012). Role of behavioral finance in portfolio investment decisions: Evidence from India.
- White, G. I., Sondhi, A. C., & Fried, D. (2002). The analysis and use of financial statements. John Wiley & Sons.
- Zhang, X. (2023). The role of behavioral bias in investment outcomes. *Business, Economics and Management FTMM*, 2023.